

Monedele Provincia Dacia

Dupa infrangerea lui Decebal din 106AD, Provincia Dacia a facut parte din Imperiul Roman pana la retragerea Aureliana din 271, fiind prima provincie abandonata definitiv. O diploma militara descoperita la Porolissum atesta existenta Provinciei Dacia in vara anului 106.

Pe tema razboaielor daco-romane si a infrangerii dacilor s-au emis o serie de monede cum ar fi cele care il reprezinta pe Imparatul Traian trecand in galop peste un dac cazut la pamant sau aducand un dac prabusit in fata unui personaj in toga, monedele Imparatului Traian cu zeita Victoria si un scut pe revers, purtand inscriptia VIC(ta) DAC(ia), sau, cele care prezinta pe revers, in exerga, legenda DAC(ia) CAP(ta).

Aceste monede sunt inlocuite in anul 110 de o emisiune monetara pe al carei revers apare inscriptia DACIA AVGVST(i) PROVINCIA si Dacia personificata printr-o femeie stand pe o stanca si purtand o acvila. La acea data, Provincia Dacia cuprindea Banatul (abandonat dupa numai 10 ani datorita invaziei yazigilor), o mare parte din Ardeal si Oltenia, Legiunea a-XIII a Gemina si Legiunea a V-a Macedonica, cu numeroase trupe auxiliare stationand in castrele din Alba Iulia si Ulpia Traiana Sarmisegetusa.

Provincia e intr-un conflict permanent cu triburile vecine nesupuse Romei. Inca din timpul imparatului Hadrian, se contureaza ideea abandonarii provinciei, inasa, pentru a nu periclitata siguranta colonistilor romani din regiune, imparatul revine asupra hotararii. Incepand cu anul 234AD, o serie de evenimente slabesc puterea Romei. Legiunile din Pannonia isi proclama propriul imparat. Maximinus Thrax duce razboaie continue cu dacii liberi si sarmatii incepand cu anul 236AD, iar, din 238AD, gotii si carpii incep o serie de campanii impotriva Provinciilor Dacia

si Moesia.

Pe fundalul acestor tulburari, imparatul Filip Arabul incearca sa stavileasca raidurile tot mai dese ale carpile din Provincia Dacia, conducand personal luptele care se incheie abia in 247AD. In 246, in timpul sederii sale in Dacia, imparatul acorda provinciei dreptul de a bate monede de bronz. Primele emisiuni dateaza din vara anului 246AD, ele continuand timp de 11 ani. Monedele sunt probabil batute la Sarmisegetusa. La aceasta monetarie functioneaza ca vericator al monedelor Ianuarius Aug(ustorum) (duorum), lib(ertus) nummul(arius), atestat epigrafic la Sarmisegetusa. Cei doi Augusti mentionati in inscriptie sunt, probabil, chiar Filip Arabul si fiul sau.

In aceasta perioada, datorita conflictului cu carpii, numarul trupelor romane concentrate in provincie creste. Probabil ca necesitatea de a plati solda trupelor, cat si cea de a suplini lipsa de moneda de bronz de pe piata - monetariile din orasele grecesti de la Marea Neagra, Histria, Tomis si Callatis, fusesera inchise - il determina pe Filip Arabul sa acorde provinciei privilegiul de a bate moneda. Un alt fapt care sustine aceasta ipoteza este prezenta pe monedele Provincia Dacia a simbolurilor celor 2 legiuni cantonate in Dacia, V Macedonica si XIII Gemina. Cifra acestor doua legiuni, V si XIII, apare de asemenea pe piese. Totodata, majoritatea acestor monede au fost descoperite in castre si in asezarile civile de langa castre.

Exista si alte teorii care sustin ca aceste monede au fost batute la Viminacium sau Apulum. O alta posibilitate este ca aceste monede sa fi fost batute intr-o monetarie mobila, provincia fiind devastata de atacurile carpile. In aceste conditii nu este exclus ca in timpul conflictului trupele

Opinie

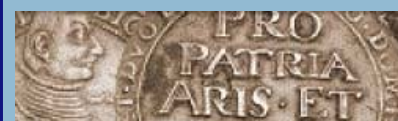
Romania este una din putinele tari care nu are nici o revista pentru colectionari, nici macar site-uri prea bune. O asemenea revista nu exista si pentru ca multi au asteptat ca altii sa o faca. Noi ne-am saturat sa asteptam, asa ca am facut-o chiar noi. Vom incerca sa avem materiale din cat mai multe domenii. De aceea va rugam pe voi, cititorii acestei reviste, sa ne trimiteti orice articol despre monede, bancnote, decoratii, timbre, actiuni, jetoane, insigne, uniforme sau orice alt domeniu.

Colectionarul Roman

Revista editata de Dragos Baldescu si Aldor Balazs

Numerele mai vechi ale revistei pot fi gasite la:

WorldWar2.ro

romane sa fi fost urmate de o asemenea monetarie, mai ales ca se stie despre prezenta in Dacia a unor specialisti de la Viminacium si chiar Roma.

In urma studiului stilistic si iconografic facut asupra acestor monede, A. Alföldi a ajuns la concluzia ca ele au fost batute la Viminacium. Similaritatile pieselor cu revers Pax din anul XII de la Viminacium, respectiv anul V din Provincia Dacia, au constituit unul dintre elementele decisive in formularea ipotezei, aceasta fiind sustinuta si de alti cercetatori.

Un alt argument este o greseala de gravare identica (IVIL in loc de IVL) in legenda de pe aversul unor sesterti de Filip Arabul de la Viminacium (AN VIII) si, respectiv, din Provincia Dacia (AN I). Faptul ca portretul lui Filip Arabul este practic identic cu cel al lui Filip II pe unele piese Provincia Dacia (AN III) si, respectiv, de la Viminacium (AN VIII), confirma si el aceeasi ipoteza. Exista totodata si aspecte care vin sa infirme ipoteza emisa de A. Aldred. Unul dintre acestea ar fi ca piesele de la Viminacium sunt mult mai grele si mai bine executate decat cele Provincia Dacia.

Aceste diferente sunt cel mai usor de observat la monedele batute in timpul imparatilor Valerian - Gallienus.

Incheierea activitatii monetariei de la Viminacium cu aproximativ 2 ani inaintea aparitiei ultimei monede Provincia Dacia si faptul ca aceasta nu a functionat in anul X al erei locale provinciale, iar in acelasi an (anul III al erei locale), in Provincia Dacia, batandu-se o cantitate considerabila de moneda, sunt doua contraargumente puternice.

Argumentele pentru a localiza la Apulum monetaria unde s-au batut aceste piese sunt mai putine, una din ele fiind faptul ca din cate se stie, si aici s-a folosit o "era locala". Acest fapt este dovedit epigraphic, existand o inscriptie care este datata "anno primo (facti municipi (Apuli)". Cu toate ca nu se poate spune si dovedi inca o locatie exacta a monetariei unde au fost batute aceste piese, putem totusi spune ca a fost cu siguranta in Dacia.

Data exacta cand s-a inceput emiterea acestor monede o putem aprecia daca studiem monedele imparatului Aemilian. Acesta a fost proclamat augustus de catre trupele sale in iunie/iulie 253AD, dar dupa numai 3 luni, in luna septembrie al aceluiasi an, a fost ucis. In numele lui au fost batute monede Provincia Dacia cu AN VII si AN VIII. Deci probabil trecerea de la anul local VII la anul VIII s-a facut in iulie-august 253AD, iar primele monede Provincia Dacia au fost emise in iulie-august 246AD. In anul VI nu s-au batut deloc piese, cele cateva de la Valerian si Gallienus pe care apare totusi AN VI trebuie sa fie erori, pentru ca acesti imparati au ajuns la putere in anul VIII. Ultimele piese au fost emise deci in 256/257 (AN XI), din acest an fiind cunoscute numai cateva exemplare de foarte slaba calitate ale lui Gallienus, care probabil a inchis monetaria unde se realizau aceste piese.

In toti acesti 11 ani monedele au circulat intens in provincie, dupa cum se vede si pe uzura accentuata a majoritatii exemplarelor descoperite. Aria lor de raspandire cuprinde intregul teritoriu al provinciei, dar prin schimburile comerciale au ajuns chiar si in provinciile invecinate Moesia Inferior, Moesia Superior

si Pannonia Superior. Daca studiem statisticile descoperirilor vedem ca majoritatea emisiunilor sunt din timpul imparatului Filip Arabul, iar cele mai multe monede s-au batut in primul an.

Monede Provincia Dacia au fost emise pentru Filip I Arabul, Marcia Otacilia, Filip II Junior, Traianus Decius, Herrenius Etruscilla, Herrenius Etruscus, Hostilianus, Trebonianus Gallus, Volusian, Aemilian, Valerian si Gallienus. Portretele au fost executate in maniera tipica pentru monedele provinciale din acea epoca, cu bust de obicei spre dreapta - imparatii cu bust cuirasat si purtand paludamentum, imparatesele in stola. Legendele de pe avers sunt si ele obisnuite, scrise in continuu, cu exceptia catorva piese de la Marcia Otacilia. Legendele de pe avers incep de obicei in spatele bustului imparatului, cu exceptia unor legende mai lungi, care incep chiar sub bust. Pe unele piese ale lui Decius din anul III in locul lui "DECIVS" apare "DECIOS". Acest lucru se poate explica probabil prin originea greaca a gravorului. Exista si piese cu dubla batere (double-struck). Legendele de pe revers sunt scrise doar uneori in continuu, in general sunt intrerupte de elementele reprezentarilor de pe revers. Anul local apare in exerga.

Reversul pieselor se poate categoriza in 5 tipuri majore: A, B, C, D, E, cum a propus B. Pick, cu mai multe variante. Toate tipurile prezinta o figura feminina (exceptie tipul D, pe care apare Pax), personificare a provinciei Dacia, purtand caciula phrygiana si o sabie curbata dacica in mana dreapta. Tipul A prezinta simbolurile celor 2 legiuni catonate in Dacia: leul (legiunea XIII Gemina) si vulturul (legiunea V Macedonica), "vexillum" al celor 2 legiuni, pe un standard literele "D F" (Dacia Felix). Aceste tipuri ale reversurilor pieselor imita piesele coloniale de la Viminacium.

Sestert Filip Arabul - Provincia Dacia - AN I - tip A

Pe reversul de tip D nu mai apar simbolurile dacice, dar nu lipsesc simbolurile celor 2 legiuni romane. Pe piesele mai timpurii cu acest tip de revers Pax apare tinand un sceptru cu Victoria.

Herrenius Etruscus - Sestert AN V - tip D

Reversul de tip B se inspira deasemenea de la monedele similare de la Viminacium, prezentand aceeași figura feminina între leu și vultur, în mână stângă vexilla cu numărul legiunii XIII Gemina, în mână dreaptă sabia, iar în fața figurii feminine, o altă vexilla cu numărul legiunii V Macedonica.

Sestert Filip Arabul - Provincia Dacia - AN II - tip B

Sestert Filip Arabul - Provincia Dacia - AN II - tip C

Sabia de multe ori este greu vizibilă și de aceea acest tip se poate confunda ușor cu tipul E, care este derivată din tipul B. Tipul C este similar, dar figura feminină este prezentată așezată.

Reversurile cu Pax care prezintă figura feminină cu o ramură de măslin în mână dreaptă și un sceptru sau un sceptru cu Victoria în mână stângă au apărut pe monedele de la Viminacium și pe cele Provincia Dacia cam în același timp în 250/251AD (AN XI la Viminacium și AN IIII în Provincia Dacia).

Au existat 3 valori nominale: sestert, dupondiu și as. Ultimele 2 se întâlnesc mult mai rar ca sestertul, fiindcă s-au bătut o perioadă mult mai mică de timp, în primii trei ani. La început sestertul avea o greutate de aprox. 15grame, dar în anii următori devine din ce în ce mai ușor, ajungând până la 8-9grame. Diametrul nu scade, dar piesele se subțiază. Cu toate acestea putem spune că monedele au avut valoarea de un sestert. Începând din anul IV execuția tehnică a acestor piese este mult mai neglijentă. Tipul E, bătut numai în ultimii 2 ani prezintă deja unele caracteristici ale pieselor "barbare".

În timpul împăratului Gallienus au început să fie desființate monetările coloniale. După ce monetaria de la Viminacium a fost închisă, cum am menționat deja mai sus, monetaria din Provincia Dacia unde s-au bătut aceste piese, a fost închisă și ea 2 ani mai târziu, în 256/257AD, astfel încheindu-se emiterea acestor monede.

Bibliografie:

- A. Alföldi, A daciaci tartományi pénzverdeje, Num. Közl. XXVI - XXVII (1927 - 8), p. 146;
- I. Winkler, Moneda PROVINCIA DACIA, SCN, V, 1971, p. 157;
- C. Gazdac, Circulația monetară în Dacia și provinciile învecinate de la Traian la Constantin I, vol. I-II, Cluj-Napoca, 2002, p. 206-207, 321, 561-591;
- M. Stelian Munteanu - Provincia Dacia pe monedele Romei imperiale - Ed. Mediamira, Cluj-Napoca, 2002

Autor: Aldor Balazs

Decoratii Romanesti la Muzeul Regal al Armatei Belgiene din Bruxelles

Colectiile Muzeului Regal al armatei belgiene din Bruxelles contin multe exponate interesante pentru colectionarii de decoratii romanesti.

În expoziția permanentă se află expuse ordine care au aparținut capitanului C. L. Hochereau, Gen. O. Terlinden și contelui John D'Oultremont. De un interes deosebit sunt decoratiile regelui Albert I, care includ toate cele trei clase ale Ordinului Mihai Viteazul și Ordinul Virtutea Aeronautică, clasa Crucea de Aur.

În secțiunea dedicată primului război mondial se află o Cruce Comemorativă cu toate barețele autorizate (în afara de "Italia")

și uniforme ale armatei romane din perioada războiului.

Prin amabilitatea domnului Guy Deploige am putut vedea și un set complet al decoratiilor romanesti din primul război mondial. Acestea au fost donate muzeului de către statul roman și nu se află momentan expuse în expoziția permanentă.

Toate decoratiile din acest set sunt fabricate de bijuterierii francezi G. Lemaitre (Ord. Mihai Viteazul, Ord. Steaua României, Ord. Coroana României) și A. Kretly (celelate decoratii acordate în timpul războiului).

Autor: Dragos Baldescu

Set decoratii romanesti din primul razboi mondial

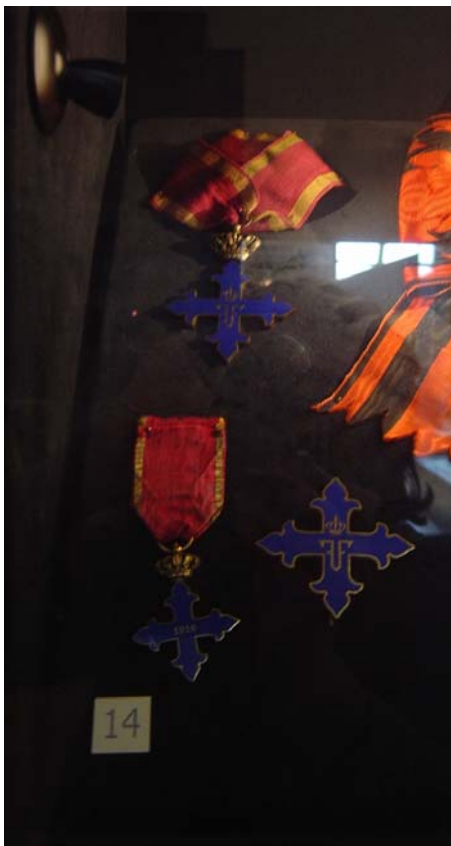
Ord. St. Romaniei care a apartinut Cpt. C. L. Hochereau

Decoratiile generalului O. Terlinden

Decoratii care au apartinut contelui John D' Oultremont

Decoratii ale Regelui Albert I

*Placa Ordinului Coroana Romaniei in grad de Mare Cruce
(Fabricant G. Lemaitre)*

Sistemul National de Ordine al Suediei (II)

Ordinul Stelei Polare a fost înfiintat pe 23 februarie 1748 și în prezent este organizat pe cinci clase (Comandor Mare Cruce, Comandor clasa I, Comandor, Ofiter clasa I și Ofiter). Până în 1974 era destinat recompensării meritelor civile și a serviciului credincios, precum și pentru lucrări științifice, literare sau educationale deosebite. Începând din anul 1975, ordinul este acordat doar membrilor familiei regale suedeze și cetățenilor străini sau apatrizilor pentru servicii personale aduse Suediei sau intereselor suedeze.

Însemnele de Comandor Mare Cruce al Ordinului Stelei Polare

Însemnele ordinului sunt compuse dintr-o cruce malteza alba având coroane de aur între brate. Crucea are în centru un medalion albastru cu o stea alba cu cinci brate în jurul careia este deviza ordinului: "NESCIT OCCASUM". Crucea este suspendată de o coroana regala. Până în anul 1974 panglica ordinului era neagra, iar începând din 1975 este albastru cu margini galbene. Placa ordinului este din argint și are forma unei cruci malteze cu o stea cu cinci brate în centru. La clasa de Mare Cruce, placa are raze între bratele crucii malteze. Ordinul are și un colan care alternează stele albe cu cinci brate și monograme albastre ale regelui Fredrik I unite prin zale de aur.

Însemnele de Comandor Mare Cruce al Ordinului Spadei

Ordinul Spadei a fost înfiintat pe 23 februarie 1748 și în prezent este organizat pe cinci clase (Comandor Mare Cruce, Comandor clasa I, Comandor, Ofiter clasa I și Ofiter). Inițial era acordat pentru vitejie pe câmpul de luptă sau pe mare, iar ulterior și pentru recompensarea serviciului merituos și îndelungat în forțele armate. Începând din anul 1975, ordinul nu a mai fost acordat.

Însemnele ordinului sunt compuse dintr-o cruce malteza alba având coroane de aur între bratele dispuse în X. Crucea are în centru un medalion albastru cu o spada aurie înconjurată de trei coroane din același metal. Pe revers medalionul albastru are o spada trecută printr-o cunună de lauri și deviza "PRO PATRIA".

Crucea este suspendata de o coroana regala sub care sunt doua spade încrucisate. La clasele superioare, însemnul are spade albastre dispuse pe vârful crucii malteze legate printr-o panglica aurie ce înconjoara tot însemnul. Panglica ordinului este galbena cu margini albastre. Placa ordinului are forma unei cruci malteze din argint având în centru medalionul albastru al ordinului. La clasa de Mare Cruce, placa are coroane aurite suprapuse pe razele triunghiulare dintre bratele crucii malteze. Ordinul are si un colan care alterneaza spade înfasurate în panglici aurii si casti stilizate.

Ordinul Vasa a fost înfiintat pe 29 mai 1772 si în prezent este organizat pe cinci clase (Comandor Mare Cruce, Comandor clasa I, Comandor, Ofiter clasa I si Ofiter). El a fost conceput pentru recompensarea meritelor si serviciilor aduse în diferite domenii neacoperite de celelalte ordine suedeze. Astfel, el era destinat serviciilor si meritelor deosebite în agricultura, minerit, progres tehnic si comerț. Înca de la înfiintarea sa, Ordinul Vasa a fost un ordin liber a carui acordare nu era limitata de origine sau educatie (spre deosebire de ordinele înfiintate de Fredrik I). Începând din anul 1975, ordinul nu a mai fost acordat.

Însemnele ordinului sunt compuse dintr-o cruce malteza alba având coroane de aur între brate. Crucea are în centru un medalion de forma ovala în care este decupat un snop de spice, emblema dinastiei Vasa care a domnit în Suedia între anii 1523 si 1809. Snopul este înconjurat de o panglica rosie cu o inscriptie cu numele regelui Gustaf al III-lea si anul înfiintării scris cu cifre romane. Crucea este suspendata prin intermediul unei coroane de o panglica de culoare verde. Placa ordinului are forma unei cruci malteze din argint având emblema dinastiei Vasa în centru. Ordinul are si un colan care alterneaza emblemele dinastiei Vasa si cele ale Suediei unite prin zale de aur.

Imaginile au fost obtinute de la www.revens.com cu permisiunea domnului Henrik Revens.

Însemnele de Ofiter clasa I si Ofiter al Ordinului Vasa

Autor: Alexandru Dasu

Insignele Diviziei Tudor Vladimirescu

Divizia "de voluntari" Tudor Vladimirescu a fost prima din cele doua divizii formate de sovietici din prizonierii romani capturati mai ales în timpul marilor batalii din 1942-1943. Inscrierea în aceasta unitate era unica sansa pe care o aveau prizonierii de a scapa din aceste lagare ale mortii.

Divizia a fost integrata în armata romana dupa 23 august 1944 si a luat parte la campania de pe frontul de vest. Dupa razboi, membrii diviziei au format baza noii armate a RPR, împreuna cu cealalta unitate de voluntari romani (Divizia "Horia, Closca si Crisan").

Membrii diviziei purtau uniforme romane sau sovietice, cu peltite si insemne de grad ale armatei romane si o insigna divizionara aparte.

Primele variante ale insignei erau argintate, cu dimensiunea de aproximativ 55x43 mm. Insignele aveau forma unui scut înconjurat de o cununa de lauri, pe scut se aflau o sabie si un scut cu initialele "TV". În partea de jos se afla un steag cu data infiintarii diviziei, 15.XI.1943. Acest tip de insigne au fost folosite în 1944-1945.

Al doilea tip al insignei era o versiune mai mica a primului tip (39x29 mm), din metal placat cu bronz. Cununa de lauri a fost inlocuita cu cate trei frunze pe fiecare parte a scutului iar steagul cu data

a fost eliminat. Tipul 2 a fost produs între anii 1945 si 1948.

Al treilea tip are aceeasi forma cu tipul 2 dar insignele erau confectionate din metal aurit (dimensiuni aprox. 40x32mm). Scutul este emailat în albastru deschis iar initialele diviziei de pe steag au fost inlocuite de steagul emailat al republicii. Se cunosc si exemplare numerotate de acest tip. Insignele de tip 3 au fost purtate de membrii diviziei din 1948 pana la revolutia din 1989.

Autor: Charles Pankey, tradus de Dragos Baldescu

Monedele unui Roman de la Capatul Lumii

Inginer si explorator, Julius Popper, supranumit si "Conchistador al Patagoniei" ori "Don Quijote al aurului Tarii de Foc" a facut istorie la sfirsitul secolului 19, intr-un teritoriu cu adevarat de la capatul lumii: Tara de Foc, arhipelag situat la sud de strimtoarea Magellan.

Cuprins de himera aurului Popper a ajuns in Buenos Aires in 1885 si de aici a plecat in Tara de Foc ca specialist in minerit. Aici intemeiaza o colonie careia ii da numele "El Paramo" (Pustiul). In 1888 a inventat o instalatie pentru colectarea aurului din apa de mare cu care ajunsese sa adune 0,5 kg de aur pe zi. A dotat Tara de Foc cu instrumentele esentiale functionarii unei societati: a dat legi si regulamente, a infiintat o politie locala, a cartografiat zona (dand denumiri romanesti la rauri, munti, golfuri), a organizat un serviciu postal (pentru care a tiparit timbre cu initiala numelui sau) si a batut monede intr-o moneta proprie. Popper a fost singura persoana care a batut moneda proprie in Argentina. In 1889 a emis doua tipuri de monede din aur, cu greutatea de 1 gram si 5 grame. Nu se stie exact cat aur a fost transformat in monede. Unele surse sustin ca s-au emis 1000 bucati din piesa de 5 grame si circa 5000 bucati din piesa de 1 gram la monetaria din El Paramo (piese mai grosolan realizate). Alte surse sustin ca s-au mai emis si la monetaria din Buenos Aires monede din circa 175 kg aur.

Prima moneda de un gram (12,5-13mm) avea inscriptiata pe avers circular: "Tierra del Fuego- 1889" si in mijloc peste un cerc simbolizind o gramada granule de aur "POPPER", iar pe

revers: "El Paramo-Un gramo", iar intr-un cerc interior care imita granulele de nisip aurifer sunt reprezentate incrucisat un ciocan si un timacop. Sub acestea sunt trecute cu litere mici: "AU.864-AG 132" reprezentind titlul aurului (864 parti aur si 132 argint).

Moneda de 5 grame (17,5-18mm) are pe avers: inscriptie circulara "Tierra del Fuego-1889", in mijloc peste ciocanul incrucisat cu timacopul, situate intr-un cerc interior, este scris "Popper". Revers: circular "Lavaderos de oro-Del sud" (Compania pentru spalarea aurului din sud -este denumirea unei societati destinate strangerii fondurilor necesare exploatarei aurului din sud si care reunea personalitatile capitalei Argentinei). In centrul monedei, intr-un cerc cu aceeasi simbolistica, este cifra 5 iar peste acesta este inscriptiata "Gramos". In partea de jos a cercului este trecut titlul "AU.864-AG 132".

O istorie si o descriere mai pe larg a acestor monede se poate citi la adresa: <http://tierradelfuego.org.ar/museo/moneda.htm>.

Asociatia pentru Istoria, Antropologia si Mediul Natural din Insulele de sud si Antarctica impreuna cu Museo Fin del Mondo (Ushuia, Argentina) a realizat in 1994 o emisiune limitata a monedei de 1 gram batuta de Popper.

In catalogul Krause (Standard catalog of world coins 1801-1900, ed. a 3 a) aceste monede sunt evaluate pentru starea VF la 650 dolari piesa de 1 gram, si 3000 dolari piesa de 5 grame.

In 1893 la numai 36 de ani aventurierul roman este gasit mort intr-un apartament din Buienos Aires.

Autor: ing. Dorel Balaita

O Scurta Istorie a Monedei Romanesti Moderne (IV)

Odată declansate evenimentele de la Timisoara din decembrie 1989 si extinderea lor în marile orase românești a dus la schimbarea regimului autoritar a lui N.Ceausescu si preluarea puterii de către FSN. Incepand din 1990 România a revenit la sistemul pluripartidism, parlament bicameral si la un presedinte ce poate avea maximum 2 mandate. Economia României extrem de centralizată a devenit una de piață. Astazi România este membră NATO dupa ce timp de aproximativ patru decenii a fost membră a Tratatului de la Varsovia, si speră ca în 2007 sa devină membră a UE, beneficiind de avantajele pietei comune, după ce a fost membră a CAER, organizatia comună a statelor socialiste. România a avut între 22 decembrie 1989 si 2006 3 presedinti, 6 parlamente si 8 guverne.

În 1989 circulau în România monedele de 5, 15, 25 bani si 1, 3 si 5 lei precum si bancnotele de 10, 25, 50 si 100 lei. Datorită cresterii preturilor si a unei inflatii foarte mari au început sa fie înlocuite bancnotele cu monedă metalică, astfel ca prima moneda emisa în 1990 a fost moneda de 10 lei avand pe revers tricolorul si o ramură de laur si inscriptia sus România iar dedesupt 22 decembrie 1989. Putem spune că prima monedă emisă în Romania postrevolutionară este una comemorativă chiar dacă a circulat extrem de mult, tinând cont că această monedă a fost batută si în 1991 si 1992, iar între 1993-1996 pe revers era stema tarii.

În 1991 apar primele monede de 20 lei având pe revers efigia lui Stefan cel Mare, moneda de 50 lei având pe revers efigia lui A.I.Cuza, si moneda de 100 lei avându-l pe Mihai Viteazul pe revers. În 1992 este bătută prima oară noua monedă de 1 leu care avea pe revers sigla BNR. În 1999 apare prima monedă de 500 lei si este bătută o monedă comemorativă a eclipsei de soare care a putut fi vazută de pe teritoriul României. În anul 2.000 apare moneda de 1.000 lei iar în 2001 cea de 5.000 lei. Monedele emise între 1990 - 2004 au fost: otel placat cu nichel 626.408.000, tombac 461.672.000, tirajul celor din aluminiu fiind cunoscut doar al monedei de 1.000 lei din anul 2000 fiind de 70.000.000 buc.

Dacă perioada anterioară a fost extrem de săracă în monede comemorative, în perioada 1995 - 2005 BNR va pune în vânzare peste 100 monede comemorative dintre care din tombac 12, din aluminiu 13, din otel placat cu nichel 22, din argint 28 si din aur 25. Tirajul acestora variând de la monedă la monedă, unele având un tiraj extrem de mic, făcându-le inaccesibile.

Primele monede din aur au fost emise în 1998 si comemorau 150 de ani de la Revolutia Româna de la 1848. Monedele de 500 lei si 1.000 lei erau în greutate de 8,64 g respectiv 31,103 g. A urmat aniversarea marii Unirii de la 1 decembrie 1918 emisă tot în 1998 cu valoarea nominală de 1.000 lei si o greutate de 31,103 g. În 1999 este emisă moneda din aur avand valoarea de 1.000 lei si o greutate 31,103 marcand vizita Sanctitatii Sale Papa Ioan Paul II în România 7-9 mai

1999, dar si moneda de 1,224 g "Istoria aurului - Coif de aur de la Poiana Cotofenesti" Anul 2000 a adus trei monede din aur si anume "150 de ani de la nasterea poetului Mihai Eminescu" - 2.000 lei, "400 de ani de la unirea Tarii Românești, Transilvaniei si Moldovei sub Mihai Viteazul", "2000 de ani de crestianism" ambele de 5.000 lei fiecare avand greutatea de 31,103 g. Tot trei monede au fost bătute si în anul 2001 "125 de ani de la nasterea sculptorului Constantin Brâncusi" - 5.000 lei (31,103 g), "1900 de ani de la primul razboi daco-roman" - 1.000 lei (15,551 g), "Istoria aurului - Tezaurul de la Pietroasa - set de patru monede" - 500 lei (6,22 g). În 2002 cele trei monede au fost "150 de ani de la nasterea dramaturgului si prozatorului Ion Luca Caragiale" - 5.000 lei (31,103 g), "200 de ani de la nasterea scriitorului, lingvistului si omului politic Ion Heliade Radulescu 1802-1872" - 2.000 lei (15 g), "Monumente de arta feudala crestina - set de trei monede" - 500 lei (6,22 g). Monedele din aur emise în 2003 au fost "Istoria aurului - Vulturul de la Apahida" - 100 lei (1,224 g) si "625 de ani de la începerea constructiei Castelului Bran" - 5.000 lei (31,103 g). "500 de ani de la moartea domnitorului Stefan cel Mare" - 5.000 lei (31,103 g) si "Istoria aurului - engolpion cantacuzin" - 100 lei (1,224 g) au fost monedele batute în 2004. Emisiunile din anul 2005 au fost "Istoria monedei - replica dupa primul pol românesc" (6,452 g), "50 de ani de la trecerea în eternitate a lui George Enescu" - 500 lei (31,103 g) si cea mai interesantă este replica după moneda tip koston fără valoare nominală având o greutate de 8,50 g. Tot în 2005 a fost emisă si o medalie din aur "Eugeniu Carada - fondatorul BNR" avand o greutate de 33,955 g. Din seria dedicata implinirii 140 ani de la infiintarea Academiei Romane în 2006 este emisa moneda de 50 lei (6,452 g). Tot în 2006 este emisa o replica dupa moneda-medalie din aur emisa de Constantin Brâncoveanu în anul 1713 (17,349).

O initiativă a BNR a fost înregistrată în 2000 când a fost pus în circulatie un set de monetarie în pliant având monede destinate circulatiei în stare proof. Incepând din 2001, seturile scoase anual de catre BNR, contin si o medalie comemorativă din argint astfel: în setul 2000 8 monede (1 leu, 5 lei, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 500 lei si 1000 lei), în setul 2001 8 monede (1 leu, 5 lei, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 500 lei si 1000 lei) + medalia dedicata implinirii a 120 de ani de la infiintarea BNR, în setul 2002 9 monede (1 leu, 5 lei, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 500 lei, 1000 lei si 5000 lei) + medalia dedicata reuniunii B.E.R.D., în 2003 9 monede (1 leu, 5 lei, 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 500 lei, 1000 lei si 5000 lei) + medalia dedicata aniversarii a 170 de ani de la ridicarea Palatului Sutu Bucuresti, în 2004 5 monede (1 leu, 100 lei, 500 lei, 1000 lei si 5000 lei) + medalia dedicata aniversarii a 50 de ani de la inaugurarea noii cladiri a Operei Române, în 2005 9 monede (1 leu, 100 lei, 500 lei, 1000 lei, 5000 lei, 1 ban, 5 bani, 10 bani

si 50 de bani) + medalia dedicata aniversarii a 105 ani de la începerea constructiei Universitatii de medicina si farmacie Carol Davila în Bucuresti. Pentru anul 2006 este anuntata scoaterea setului dedicat aniversarii a 150 de ani de la înfiintarea Grădinii Botanice din Iasi. Setul de monetarie contine monedele metalice aflate în circulatie, atât din vechea emisiune monetara, cât si din cea noua, respectiv monedele cu valorile nominale de 1 leu, 100 lei, 500 lei, 1.000 lei, 5.000 lei, 1 ban, 5 bani, 10 bani si 50 bani, medalia având inscriptionat « GRADINA BOTANICA "ANASTASIE FATU" Iasi ».

Monedele comemorative emise de BNR dupa 1989 din alte metale decat aur sunt: 10 lei (otel placat cu nichel) set de 2 monede si 100 lei (argint) 1995 FAO, 10 lei (otel placat cu nichel)1996 FAO Roma, 10 lei (otel placat cu nichel) si 100 lei (argint) 1996 Campionatul European de fotbal din Anglia, 10 lei (otel placat cu nichel) si 100 (Argint) lei 1996 Olimpiada de la Atlanta set de 6 monede , 100 lei (Argint) 1996 UNICEF, 100 lei (Argint) 1998 Campinatul Mondial de fotbal din Franta, 100 lei (Argint) 1998 Independenta, (Argint) Olimpiada Nagano set de 3 monede, Andrei Saguna, 100 lei (Argint) 1999 Expeditia Belgica, 500 lei (Argint) 2000 Alexandru cel Bun, 50 lei (Argint) 2001 Pionierii aviatiei române set de 3 monede, 500 lei 2001 (aur) Tezaurul de la Pietroasa, 50 lei (Argint) 2002 rezervatii set de 4 monede, 500 lei (aur) 2002 Monumente feudale, 2000 lei (bimetal - aur/argint) 2002 I.Heliade, 50 lei (Argint) 2003 Delta Dunării set de 4 monede, 500 lei (Argint) 2003 Ciprian Porumbescu, 500 lei (Argint) 2003 Episcopia Râmnicului, 500 lei (Argint) 2003 Centenarul SNR, 500 lei (Argint) 2004 Trei Ierarhi, 500 lei 2004 Cotroceni, 500 lei (Argint) 2004 Anghel Saligny, 500 lei (Argint) 2004 Universitatea din Bucuresti, , 500 lei (Argint) 2005 125 ani BNR, 500 lei (aur) 2005 George Enescu,, 5 lei (Argint) 2005 G.Vasilii-Birlic, 1 leu (Argint), 5 lei (tombac).

100 lei 2003 - Vulturul de la Apahida

Stater tip koson - rebatere 2005

In 2005 BNR hotărăște denominarea monedei nationale tăind patru zerouri, 100 lei devenind 1 ban, 500 lei devenind 5 bani, 1.000 lei devenind 10 bani, 5.000 lei devenind 50 bani, 10.000 lei devenind 1 leu, înlocuindu-se practic toate monedele si bancnotele aflate în circulatie si introducând una noua in valoare de 500 lei. Apar noi denumiri în limbaj "leu vechi", "leu nou", "ron".

Set monetarie - 2006

Bibliografie (III - IV)

1. George Buzdugan, Octavian Luchian, Constantin C. Oprescu, Monede si bancnote românesti, Ed.Sport-turism, Bucuresti, 1977;
2. Vasie V. Ghisa, Gheorghe A. Paunescu, Parteneriatul Comercial al Romaniei, 1900 - 200, vol. I, Comert exterior si dezvoltare, Bucuresti, 2001.
3. Catalog numismatic - moneda metalica, Zimbrul Carpatin, Bucuresti, 2004.
4. <http://www.bnr.ro/>

Autor: Cezar Petre Buiumaci

Banaria lui Dabija-Voda (I)

Situatia Monetara a Moldovei In Veacul al XVII-lea

In istoria monetara a Moldovei din veacul al XVII-lea, atat de putin interesanta si atat de monotona, intervine, odata cu urcarea pe tron a lui Istrati Dabija -Voda, un eveniment cu totul neasteptat: infiintarea unei banarii in cetatea Sucevei. Evenimentul acesta este cu atat mai curios, cu cat aproape de un veac nu se mai bateau monete proprii in Moldova, iar de alta parte situatia politica a tarii si reaua stare economica nu indreptatiau de loc reinceperea activitatii monetare.

Unii dintre istoricii nostri au emis parerea, ca odata cu desfiintarea vechei monetarii moldovenesti - pe la sfarsitul veacului al XVI-lea - n-a incetat cu totul si mestesugul de a se bate moneda si ca banii straini, care au circulat in Moldova dupa aceasta data, au putut fi batuti, macar in parte, aici. Parerea aceasta se bazeaza pe actul de confirmare a lui Ieremia Movila in domnia Moldovei (1597). Facut Domn prin sprijinul puternicului cancelar polon Zamoisky, Ieremia-Voda a trebuit sa primeasca mai multe conditii impuse de acesta, intre care si una privitoare la dreptul de a bate o moneda. Actul de confirmare recunoaste Domnului moldovean exercitarea acestui drept, dar nu in toata deplinatatea, cum o avusesera inaintasii sai, ci cu restrictia foarte semnificativa, ca monetele sale sa fie la fel cu cele polone, sa aiba titlul metalului si greutatea intocmai ca acelea, ca sa poata circula si in Polonia si in celelalte tari ale coroanei polone. De aici s-a tras concluzia ca numeroasele monete de la Sigismund III, regele polon contemporan cu Ieremia-Voda, ce s-au gasit in Moldova, ar fi fost batute chiar in aceasta tara, in conformitate cu conditiunea din actul de confirmare.

Cu toate acestea nu avem pana acum nici o dovada ca Ieremia-Voda ar fi batut astfel de monete, sau ca peste tot ar fi existat in Moldova pe vremea lui, vreun atelier monetar. In schimb s-au gasit un numar restrans de monete anterioare domniei lui, care probeaza ca inca de la 1581 polonii incepusera sa emita bani speciali pentru Moldova, foarte asemanatori cu cei poloni.

Acestia au infatisarea pieselor de argint de trei grosite si prezinta pe fata bustul incoronat al regelui polon, iar pe revers legenda obisnuita de pe monetele de acest fel: GROS(sus) ARG(enteus) TRIP(lex), etc. Singurele note caracteristice, care ii deosebesc de monetele polone si le dau un caracter moldovenesc sunt: ca pe revers in loc de stema Poloniei au stema Moldovei, iar de alta parte nici unul nu poarta semnul sau initialele vre-unui monetar polon. Deosebirile acestea ne ar da dreptul sa credem ca monetele de care vorbim, ar putea fi de fabricatiune moldoveneasca daca legendele lor n-ar purta indicatiunea locului de emisiune, care este altul decat Moldova. In adevar unele din ele sunt batute in orasul Riga, altele in

Thorn (?); unele sunt monete ale coroanei polone, altele sunt batute pentru Lituania, asa ca in nici un caz nu pot fi considerate ca produse ale monetariei moldovenesti. Cu toate acestea, din cauza ca au stema Moldovei - si numai singura aceasta stema, nu si cea a Poloniei - merita sa le cuprindem in seria monetelor moldovenesti si sa le studiem mai de aproape.

Monete polone cu stema Moldovei cunoastem pana acum numai de la doi regi: Stefan Bathory si Sigismund III. Din cauza situatiunii precare a Domnilor moldoveni contemporani, si unul si celalalt dintre acesti regi s-au amestecat adeseori in afacerile Moldovei si au influentat intr-o masura foarte mare situatia ei politica. In acelasi timp cu toata nesiguranta provocata de schimbarile Domnilor si navalirile pretendentilor, s-a dezvoltat pentru catva vreme, un comert de tranzit foarte activ intre Moldova si Polonia. Amandoua aceste imprejurari au contribuit ca banii poloni sa intre in mare cantitate in Moldova si au dat prilej regilor poloni sa bata monete cu stema Moldovei. Prin aceasta influenta politica si comerciala a Poloniei asupra tarii Moldovei se afirma si mai mult.

Tipurile cunoscute pana acum ale monetelor de acest fel sunt urmatoarele:

Stefan Bathory:

Fig 1

1. S . T . EP . DG ... EX . POD .

Bustul incoronat al regelui spre stanga. Cerc perlat exterior.
Rv. Stema Moldovei intr-un cerc perlat; la dreapta si la stanga cate o floare.

15 | 81
GR | OS
ARG TRI
CIVI R...
G...

AR. Piesa de 3 grosite, 20 mm. (Col. Academiei Romane).

2. STPEHA . DG . R . EX POL MDL

Bustul incoronat al regelui, spre stanga. Cerc liniar exterior.
Rv. Stema Moldovei intr-un scut de inele.

Fig 2

x III x
 IL I 15
 xx l xx
 GROS ARG
 TRIP M D
 LIT

Cerc linear exterior.

AR. Piesa de 3 grosite. 20 mm. (Col. Academiei Romane).

Sigismund III.

Fig 3

3. SIG . III . DG . R . E . X . POL ...

Bustul incoronat al regelui spre stanga.

Rv. Stema Moldovei intr-un cerc perlat; la dreapta si la stanga cate o floare.

GR I OS
 R I G TP
 .. CIV TA

AR. Piesa de 3 grosite. 20 mm. (Col. Academiei Romane).

4. SIG . III ... RE POLONI

Bustul regelui ca mai sus. Cerc perlat exterior.

Rv. Stema Moldovei intr-un cerc perlat; la dreapta si la stanga care o floare.

x x
 GR I OS
 ARG TRIP
 REG PO

Cerc perlat exterior.

AR. Piesa de 3 grosite. 20mm. (Col. Academiei Romane).

Dupa cum vedem emiterea de monete polone cu stema Moldovei a inceput sub Stefan Bathory si s-a continuat sub

Sigismund III. Desi piesele ce ni s-au pastrat de la acest din urma rege nu au data, totusi exista motive sa credem ca n-au putut fi batute decat in primi ani ai domniei lui, si anume inainte de 1595. Caci in acest an, odata cu urcarea lui Stefan Razvan pe tronul Moldovei, situatia se schimba. Noul Domn, pus pe principele ardelean Sigismund Bathory este in relatii rele cu Polonii si incepe sa bata monete cu chipul sau si cu stema si numele Moldovei. Dar si aceste monete pastreaza aspectul monetelor polone: bustul Domnului este incoronat ca si al regilor poloni; chiar trasaturile fetei sunt foarte apropiate de ale lui Sigismund III. Stema tarii si legenda de pe revers sunt asezate ca pe monetele polone. Mai mult, monetele lui Razvan au semnul unui monetar polon, Ian Dulski. Este adevarat ca acesta nu a functionat decat pana la 1590, dar faptul ca semnul lui se afla pe monete ulterioare cu cinci ani, este o dovada si mai mult ca ele au fost imitate dupa cele polone.

Se pune acum intrebarea: cum trebuia sa fie monetele pe care avea dreptul sa le bata Ieremia Movila, urmasul lui Razvan conform actului de confirmare din 1597? Intelegerea cancelarului polon ca ele sa fie ca monetele polone cu stema Moldovei, descrie mai sus si care se batusera in primii ani al lui Sigismund III? Putea Ieremia sa-si puna efigia lui si numele tarii, cum facuse Razvan? Ori conditia ce se cerea, ca monetele moldovenesti sa fie la fel cu cele polone, era numai un mijloc de a introduce in Moldova de a dreptul monetele polone .

Chestiunea nu se poate rezolva definitiv cu mijloacele de care dispunem astazi. In orice caz pana acum nu exista nici o proba, ca sub Ieremia-Voda ar fi functionat in Moldova vre-un atelier monetar. De alta parte nu s-a gasit din cate stiu, nici o moneda polona cu stema Moldovei, care sa aibe o data corespunzatoare cu anii de domnie ai acestui Domn. In sfarsit intre numeroasele exemplare de monete de la Sigismund III, descoperite in Moldova, gasite in Cabinetul Numismatic al Academiei Romane, nici unul nu tradeaza ca ar fi fost batut in Moldova, ci toate au semne de monetari poloni. Concluzia logica si naturala ce rezulta din aceste consideratiuni este, ca prin restrictia ce a pus-o Zamoisky exercitarii dreptului monetar de catre Domnul moldovean, a urmarit sa impiedice orice incercare al lui Ieremia-Voda sau a urmasilor sai de a bate monete proprii si in acelasi timp sa asigure monetei polone libera circulatie in Moldova. Este adevarat ca inca din timpul Ioan Voda cel Cumplit nu mai exista o monetarie in Moldova, dar se gasise cu toate acestea un Domn posterior, Razvan - Voda care a batut, afara din tara, monete cu numele sau. Este drept, de alta parte, ca de multa vreme circulau in Moldova monetele polone, alatura de cele unguresti si turcesti, dar starea in puterea Domnului sa interzica, sau sa limiteze cand credea de cuviinta, intrarea in tara a monetelor straine. Amandoua aceste prerogative domnesti, care se puneau in calea influentei polone, au fost inlaturate prin actul din 1597, care a asigurat astfel monetei polone, si prin aceasta finantei polone, o situatie privilegiata pe piata Moldovei.

Se pare insa ca regatul polon n-a beneficiat mult timp de acest privilegiu.

Decadenta economica si financiara acestei tari sub Sigismund III si urmasii sai a avut ca urmare emiterea de monete din ce in ce mai rele, incat Moldovenii au preferat sa intrebuinteze tot mai mult banii altor state.

In descrierea pe care episcopul Bandini o face despre Moldova, in mijlocul veacului al XVII-lea, se gaseste un capitol special privitor la monetele uzitate in acel timp acolo.

Dupa ce constata ca in Moldova nu se bat monete, ci se intrebuinteaza bani straini, Bandini spune, ca dintre acestia in primul rand sunt preferati banii unguresi: ducatii, talerii, dinarii vechi de argint. Taranimea insa pretuieste mai mult lei: leones seu taleros leonis insigne, (adica talerii olandezi). Si ortii de Dantzig sunt cautati, precum si ducatii si talerii batuti in imperiul german. Dintre monetele polone Bandini nu aminteste decat silingii, solidi, care mergeau doi la un ban unguresc. Cat priveste cretarii, cruciferes, de provenienta germana si grosii, acestia poloni, spune ca nu se intrebuinteaza.

Din aceasta enumerare rezulta ca pe la jumatatea veacului al XVII-lea, Moldovenii nu mai intrebuintau decat foarte putine monete polone, si deci incercarea lui Zamoisky de a subjuga tara finantei polone cazuse cu totul. Odata cu venirea la domnie a lui Istrati Dabija-Voda si restrictia in exercitarea dreptului monetar este inlaturata, prin infiintarea unei monetai, care, cum vom vedea mai jos va aduce mari pagube statului si comertului polon.

Existenta unei monetai domnesti in Moldova pe vremea lui Dabija-Voda o confirma atat izvoarele istorice contimporane, cat si descoperirile arheologice recente.

Cronicarul Nicolae Costin, care a scris scurt timp dupa moartea acestui Domn, spune: "Facut-au Dabija-Voda si banarie de bani de arama la Suceava". Iar alt cronicar contimporan, Nicolae Muste, vorbind despre domnia lui Ilias Alexandru, al doilea urmas al lui Dabija, completeaza in chipul urmator aceasta informatie: "Era banarie in cetatea Sucevei, care era de la Dabija-Voda si facea salai de arama, carii numai aice in tara inblau, patru salai la un ban bun".

Amandoua aceste izvoare il arata pe Dabija-Voda drept intemeietorul unei monetai, care dupa spusele lui Muste, se afla in cetatea Sucevei, fabrica "salai" de arama si continua sa functioneze pe vremea lui Ilias Alexandru, al doilea urmas al lui Dabija, deci functionase foarte probabil si sub Gheorghe Duca, care a domnit intreacesti domni. "Salai" ce s-au batut in aceasta moneta, nu sunt altceva decat banutii de arama proprii tarilor nordice si cunoscuti sub numele de "silingi" (solidi). Polonii le ziceau "szelagi" si de aici Moldovenii au format cuvantul "salai".

Caracteristic este numele de "banarie" pe care-l dau amandoi cronicarii monetai lui Dabija-Voda. Vechiul nume intrebuinat si in Moldova si in Tara Romaneasca era "haraghie" sau "hereghie" pe care-l intalnim si pe monetele lui Ioan-Voda cel Cumplit de la 1573. Faptul ca pe vremea lui Dabija-Voda acest termen nu se mai intrebuinteaza, dovedeste ca a disparut odata cu desfiintarea vechii monetai moldovenesti, iar acum cand se intemeieaza o noua institutie de acest fel, ea primeste numele nou: "banarie". De aici s-ar putea deduce ca multa vreme inainte

de Dabija-Voda n-a existat moneta in Moldova. Dar o data cu "hereghie" a disparut si cuvantul "heregariu" (monetar) si in locu-i s-a introdus numele nou: "banariu". Un document din 1667 mentioneaza pe un Enache Zlatariu, care a fost "banariu" al lui Dabija-Voda, o dovada in plus despre existenta acestei monetai.

Dar avem si izvoare istorice straine, care ne dau informatii despre banaria de care ne ocupam. Cronicarul polon Ioan Christom Pasek spune la anul 1662: "Unii din Lesii au adus (in Polonia) niste salai mincinosi din Moldova, pentru care s-a cheltuit aici o multime de aur si de argint". Iar alt cronicar polon contimporan, Zaluski relateaza ca pe vremea aceea circulau in Polonia vreo 10 milioane de silingi moldovenesti si de Riga. In sfarsit trimisul austriac Francisc-Ulric Kinsky arata, ca la 1667 Polonii s-au plans la Poarta contra Domnului moldovean (Ilias Alexandru) "care a batut bani rai cu numele si stema Poloniei".

Dupa cum rezulta din spusele acestor scriitori straini, moneta lui Dabija-Voda n-a fabricat silingi numai pentru Moldova si care "numai aici in tara inblau", ci a emis o cantitate enorma de monete destinate a fi introduse in Polonia si care prin urmare trebuiau sa imiteze silingii ce aveau curs in acea tara. Deci intentia cu care a fost infiintata aceasta moneta nu era atata de a satisface nevoile financiare ale tarii, cat mai ales de a crea Domnului un venit din raspandirea de monete false in tarile vecine si in special in Polonia.

Informatiunile bogate si precise ce ni-le dau scriitorii si documentele contimporane despre moneta infiintata de Dabija-Voda au fost confirmate si intregite prin descoperirile ce s-au facut intre anii 1895-1904 in cetatea Sucevei, cu ocazia desgruparii acestei cetati de catre d. C. A. Romstorfer. Printre diferitele obiecte si monete vechi gasite in interiorul cetatii, a fost si o cantitate insemnata de silingi si de material pentru fabricarea lor.

Silingii gasiti in cetate sunt in cea mai mare parte imitatii de ale silingilor straini :poloni, suedezi, prusieni si numai foarte putini moldovenesti, cu numele lui Dabija-Voda. Ei se prezinta sub doua forme: unii sunt complet fabricati, altii se gasesc numai imprimati pe fasiile de tabla de arama, fara a fi taiati si scosi din ele. Existenta acestor fasii de tabla cu silingi imprimati, dar care n-au fost scosi, este o proba incontestabila ca avem a face cu produse neterminate ale unei monetai ce functiona in cetate. Dar si o mare parte din silingii complect fabricati dovedesc aceasta, caci sunt batuti gresit si n-au fost pusi in circulatie. Unii din ei au tiparele numai in parte imprimate, ramanand restul monetei liber. Altii cuprind pe aceeasi fata doua tipare, se intelege fragmentate. Unii au si pe fata si pe revers acelas tipar altii in sfarsit, au pe fata monograma unui suveran, iar pe revers numele altui suveran, sau pe fata numele unui oras ori al unei tari, iar pe revers stema altui oras sau altei tari.

Este evident ca aceste monete gresit batute, si care din aceasta cauza n-au putut fi puse in circulatie, nu se puteau gasi intr-un numar atat de mare in cetate, daca n-ar fi fost fabricate acolo.

Resturile de material monetar sunt si ele de doua categorii: fragmente de fasii cu tipare de silingi, si bucati de tabla cazute de la marginile sau colturile fasilor, dupa ce s-au scos monetele. Desigur ca ele constituie o noua proba despre existenta unei monetarii in acest loc si importanta descoperirii lor este cu atat mai mare, cu cat n-au fost gasite izolate, ci amestecate cu silingi si cu fasii de tabla cu tipare de silingi.

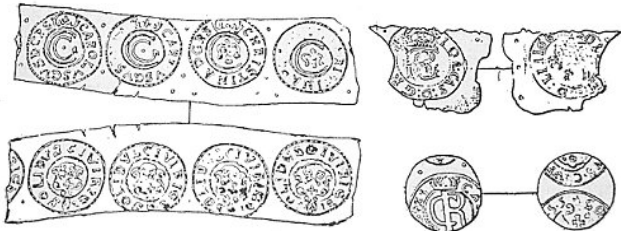

Fig. 4-6. Fasie cu impresiuni de silingi. Silingi batuti gresit.

Cea mai mare parte din produsele si resturile monetare s-au gasit in doua puncte din interiorul cetatii. O cantitate mai insemnata a fost desgropata in coltul nord-estic al castelului, alta mai putin insemnata in coltul sud-estic al aceleasi cladiri. Faptul acesta nu insemneaza numai decat ca ar fi functionat doua ateliere in acelasi timp, ci mai probabil, dupa cum crede d. Romstorfer ca atelierul n-a ramas tot timpul in incaperile in care a fost instalat la inceput, ci la o anumita data a fost mutat in alta parte a castelului.

Monetele si resturile monetare, gasite in cetate, nu confirma numai existenta banariei lui Dabija-Voda, dar si caracterul ei fraudulos. Numarul foarte restrans de silingi moldovenesti cu numele lui Dabija-Voda, fata de enorma cantitate de imitatii de ale silingilor straini (poloni, suedezi, prusieni) care circulau in Polonia, justifica in totul spusese cronicarilor poloni cu privire la "salarii mincinosi" din Moldova, iar faptul ca aceste monete imiteaza mai ales silingii care aveau curs in Polonia si in tarile coroanei polone, dovedeste in chipul cel mai evident ca au fost batuti in special pentru a fi introdusi acolo.

Dupa ce am lamurit existenta si scopul banariei infiintate de Dabija-Voda, sa incercam a fixa si durata ei.

Cea mai mare parte din monetele fabricate acolo sunt datate, dar cu toate acestea ele nu pot servi la stabilirea anului cand a inceput sa functioneze monetaria. Astfel dintre silingii cu numele lui Dabija, numai cativa au data sigura, dar acesta este posterioara domniei lui. Dintre silingii cu numele de suverani straini, unii imiteaza pe cei ai lui Sigismund III si au date cu mult anterioare domniei lui Dabija-Voda, care dupa cum am dovedit, este intemeietorul monetariei.

Avem in schimb relatia lui Pasek amintita mai sus, din care rezulta, ca inca in 1662 se introdusera in Polonia silingi moldovenesti. De alta parte se stie ca Dabija-Voda s-a urcat pe tron in Septembrie 1661 si daca tinem seama de timpul necesar pentru instalarea monetariei si pentru fabricarea stocului ce s-a introdus la 1662 in Polonia, rezulta ca inca din primul an al domniei lui, deci din 1661, a inceput sa functioneze

monetaria din cetatea Sucevei.

Cat priveste anul desfiintarii ei, avem in primul rand informatia lui N. Muste, care arata monetaria ca existand pe vremea lui Ilias Alexandru (1661-1668), ceea ce rezulta si din informatia lui Kinsky, amintita mai sus. De alta parte mai multi silingi gasiti in cetate au data 1668. Este adevarat ca sunt si silingi cu date posterioare ca 1669, 1670, 1676 si 1684, dar acesti ani sunt evident gresiti, deoarece nu corespund cu anii de domnie ai suveranilor. Astfel primele trei date se afla pe silingii cu numele Cristiniei, desi aceasta nu mai domnia de la 1654, anul 1684 e pus pe un siling cu numele lui Ioan Cazimir, desi regele nu mai traia la aceasta data. Prin urmare ultima data buna pe care ne-o dau monetele este 1668.

Dar mai exista un document din a doua domnie a lui Gheorghe Duca, din anul 1670, in care se aminteste un Alexandru "banariu domnesc". Este insa foarte probabil ca acest Alexandru functionase sub Ilias Alexandru si isi pastrase numai titlul sub Gh. Duca.

Astfel putem afirma aproape cu siguranta, ca banaria a incetat de a functiona in ultimul an al domniei lui Ilias Alexandru (1668) si s-a desfiintat probabil in urma plangerilor Polonilor la Porta.

In marginea acestor doua date 1661 si 1668 monetaria din Suceava a fost in continua activitate. Dovada, de o parte, marele numar de monete ce a fabricat - numai in Polonia s-au raspandit cum spune Zalovski, cateva milioane de silingi moldovenesti - de alta parte faptul ca s-au gasit monete datate din toti acesti ani.

Dintre banarii care au lucrat in monetaria din Suceava nu cunoastem decat pe cei doi citati mai sus: Enache Zlatariul si Alexandru.

Enache Zlatariul, despre care ne vorbeste un document din 1667, era fiul lui Gheorghita Zlatariul si numele amandurora se datoreste desigur meseriei de "zlatari" (aurari, bijutieri) ce vor fi exercitat-o si care odinioara era strans legata de cea de banar. Enache spune documentul, "au cazut la mare vina domneasca la Maria Sa Ion Eustratie Dabija-Voda" si de aceea "pusu-l-au la inchisoare in temnita, si era sa dea Mariei Sale lui Voda 1000 de taleri". Pentru ca sa-l scape din inchisoare l-au "luat in chiezasie din temnita" tatal sau si alti negustori, intre care insusi atrostele de negustori din Iasi. Mijlocul indicat de ei era ca Enache "sa-si vanza ce are, sa plateasca banii domnesti". Dar el "asa n-au facut, ci s-au sculat si au fugit la Rascov in Tara Cazaceasca" si i-au lasat pe chezasi "la nevoie mare despre Maria Sa Voda". Atunci acestia s-au vazut nevoiti sa-l vanza ei averea si din pretul obtinut au platit banii domnesti.

Atata se stie astazi despre banariul lui Dabija-Voda.

Cat priveste Alexandru el este numai mentionat in documentul lui Gh. Duca din 1670 ca banar domnesc.

Autor: Const. Moisil

Articol aparut in Buletinul Societatii Numismatice Romane, anul XII, nr. 24, aprilie-iunie 1915

Recenzii de Carte

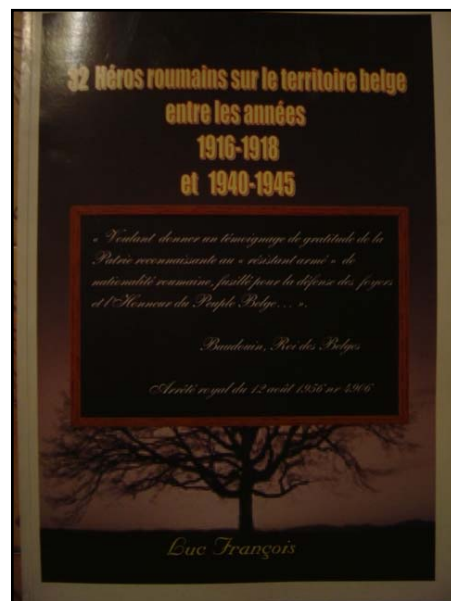
Luc Francois - 32 Heros Roumains sur le territoire belge entre les années 1916-1918 et 1940-1945

Romanii care viziteaza Muzeul Regal al armatei belgiene din Bruxelles pot avea surpriza de a fi salutati in limba romana. Dl. Luc Francois lucreaza la serviciul educativ al muzeului si este un mare prieten al Romaniei si un bun cunosctor al istoriei ei.

Cartea-album in limba franceza pe care a publicat-o in 2004 isi propune sa identifice toti romanii care au luptat pe pamant belgian in cele doua razboaie mondiale. In prima parte sunt identificate mormintele a 10 soldati romani care sunt inmormantati pe teritoriul belgian ca urmare a luptelor din primul razboi mondial.

A doua parte prezinta romanii care au luptat in rezistenta belgiana intre anii 1940-1945. Autorul descrie activitatea acestora in anii ocupatiei dar nu sunt omise nici decoratiile primite de acestia din partea statului belgian dupa terminarea razboiului.

Cartea mai include si informatii utile pentru romanii aflati in Belgia. Ea poate fi achizitionata de pe site-ul autorului: www.luc-francois.org

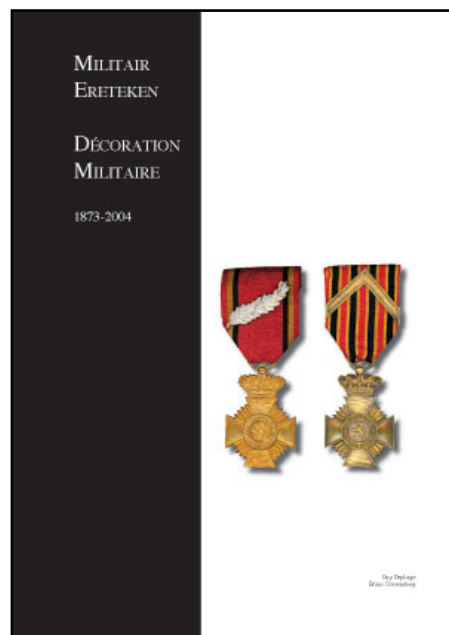
Guy Deploige, Bruno Couwenberg - Militair Ereteken / Decoration Militaire

Excelentul studiu al domnilor Deploige si Couwenberg ar merita studiat de toti colectionarii, ca un exemplu de lucrare de referinta realizata cu bani putini de doi cercetatori pasionati.

Subiectul lucrarii este "Decoratia Militara" belgiana, instituita in 1873 de regele Leopold II. Sunt studiate toate variatiunile cunoscute ale acestei decoratii, de la infiintare pana in anul 2003. In doar 100 de pagini, cartea prezinta nu mai putin de 35 de variante. Fiecare dintre variante este examinata in detaliu, fiind prezentate dimensiunile exacte, greutatea, poze ale detaliilor caracteristice, etc.

Lucrarea include si decretele relevante, date despre barete si alte insemne autorizate de-a lungul timpului, descrierea cutiilor si brevetelor, diferitele panglici, informatii despre fabricanti.

Desi este o carte exhaustiva, de referinta pentru colectionarii belgieni, ea a fost realizata cu mijloace modeste. Este tiparita la o imprimanta obisnuita, pe pagini A4, alb-negru. Paginile au fost apoi legate intre ele la un copy-shop. Calitatea grafica este totusi suficienta pentru pretentiile unui colectionar, pentru care informatia in sine este mult mai importanta decat aspectul lucrarii. Un exemplu care ar trebui urmat si de colectionarii si angajatii muzeelor de pe la noi, care de obicei isi justifica inactivitatea prin lipsa fondurilor.

COLECTIONARUL ROMAN - revista online gratuita pentru colectionari

Editori:

Dragos Baldescu - e-mail: dragosbaldescu@yahoo.com, moderator al sectiunii de decoratii a forumului www.worldwar2.ro

Aldor Balazs - e-mail: office@transylvanian-numismatics.com, administrator al forumului www.transylvanian-numismatics.com

Nu ezitati sa ne contactati pentru orice intrebari, contributii, observatii, pe e-mail sau pe cele doua forumuri

